

Jan Gancarski

Trzcinica, st. 22, gm. Jasło, woj.
krośnieńskie, AZP 108-71/59

Informator Archeologiczny : badania 31, 72-73

1997

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

obronnych nie stwierdzono tu żadnych innych obiektów. Wykop XXI o długości 10 m i szerokości 1.5 m był równoległy do wcześniejszego wykopu XVII i leżał w odległości 11 m od niego. Zaczynał się w fosie otaczającej I podgrodzie od strony zachodniej. Miał na celu ustalenie zasięgu osady ludności kultury Otomani-Füzesabony od strony zachodniej i zweryfikowanie istnienia fosy przed tą osadą. Nie odkryto w nim żadnych obiektów poza fosą wczesnośredniowieczną przed wałem I podgrodzia, która dochodziła do podłoża skalnego i zniszczyła nawarstwienia zachodniego krańca osady kultury Otomani-Füzesabony. Nieco przed fosą wczesnośredniowieczną odkryto zagłębienie w rodzaju fosy dochodzące do podłoża skalnego ludności kultury Otomani-Füzesabony, wypełnione warstwą z zabytkami tej kultury. Ta niezbyt głęboka fosa kończyła osadę otomańską od strony zachodniej.

Wykop XXII przecinał II podgrodzie grodziska od strony południowej. Dochodził, podobnie jak wykop XXI, do środka fosy wczesnośredniowiecznej przed wałem otaczającym I podgrodzie grodziska. Miał identyczny charakter jak wykop XXI. Nie odkryto w nim żadnych obiektów. Od strony wschodniej dochodził do dna fosy wczesnośredniowiecznej, którym było zwietrzałe podłoże skalne. Nieco w kierunku zachodnim przed tą fosą, odkryto fosę zamykającą osadę ludności kultury Otomani-Füzesabony. Była ona wypełniona otomańską warstwą kulturową, silnie nasyconą zabytkami od strony osady (E). W wypełnisku tym odkryto od strony wschodniej liczne bryły polepy konstrukcyjnej, a w partii przydennej rozrzucone skupisko kamieni i niezbyt liczne zabytki kultury Otomani-Füzesabony. Dno fosy podnosiło się ku górze jeszcze nieco przed początkiem fosy wczesnośredniowiecznej. Fosa otomańska miała zatem bardziej prosty przebieg niż wczesnośredniowieczna i przecinała cypel prawie prostopadle do jego osi, w miejscu najbardziej do tego dogodnym. Przestrzeń tuż za nią od strony osady zniszczona została fosą wczesnośredniowieczną. W górnej części wykopu zalegała warstwa wczesnośredniowieczna, bardzo słabo nasycona zabytkami.

Wykop XX o długości 54 m i szerokości 2,5 m przecinał ostatnie podgrodzie grodziska wczesnośredniowiecznego, poczynając od fosy przed wałem pomiędzy II i III podgrodziami, a fosą za ostatnim wałem od strony zachodniej. Uzyskano w ten sposób profil całego międzywału. W wykopie tym odkryto na dnie fosy przed najwyższym wałem, w szczelinie skalnej, źródło wody wykorzystywane przez mieszkańców grodziska. Dnem fosy od strony zachodniej prowadziła do niego droga wyłożona cienkimi, różnej wielkości płytkami z piaskowca, pomiędzy którymi odkryto nieliczne fragmenty ceramiki i węgle drzewne. Dno fosy stanowiło częściowo zwietrzałe podłoże skalne. Na całym podgrodziu podłoże skalne zalegało bardzo płytko, a szczególnie od ww. wymienionej fosy, gdzie była silniejsza erozja i skąd brano część ziemi na nasyp wału. W środkowej części wykopu odkryto chatę wczesnośredniowieczną, w wypełnisku której znaleziono niewielką ilość zabytków. Ostatni wał posiadał konstrukcję plecionkową, zbudowany był z ziemi i wzmocniony drewnem. Odkryto poprzecznie zalegające w stosunku do osi wału przepalone belki drewniane (zachowało się kilka poziomów) i ślady kołków ze ścianek zewnętrznych wału, między którymi przebiegała plecionka. Posiadał on 340-350 cm szerokości. Z obu jego stron zalegała warstwa destruktu. Pod nim odkryto pierwotną warstwę glebową, w której znaleziono liczne węgle drzewne. Przed wałem od strony zewnętrznej była niezbyt głęboka fosa, powstała w wyniku wybrania ziemi na nasyp wału. Wał ten był konstrukcją jednofazową. W wykopie XX odkryto niewielką ilość zabytków, nie licząc brył polepy oraz węgli drzewnych. Przestrzeń ostatniego podgrodzia nie była chyba zbyt długo użytkowana, na co wskazuje zalegająca tu cienka warstwa kulturowa.

Łącznie w tym sezonie badań odkryto kilka tysięcy zabytków, w większości kultury Otomani-Füzesabony. Przede wszystkim były to fragmenty ceramiki, kości, wyroby kościane i kamienne, odkryto też kilka fragmentów zabytków żelaznych.

Materiały i dokumentacja znajdują się w Muzeum Podkarpackim w Krośnie.

Badania będą kontynuowane.

TRZCINICA, st. 22, gm. Jasło, woj. krośnieńskie, AZP 109-71/59

- osada kultury Otomani-Füzesabony (wczesna epoka brązu)
- osada wczesnośredniowieczna

Badania sondażowe-ratownicze przeprowadzone w dniach od 16 września do 7 października przez mgr. Jana Gancarskiego (Muzeum Historyczne - Pałac w Dukli). Finansowane przez PSOZ. Pierwszy sezon badań. Przebadano powierzchnię 237,5 m².

Na stanowisku założono 4 wykopy. Wykop I posiadał długość 20 m i szerokość 2,5 m. Na długości 6,5 m został poszerzony do szerokości 5 m. Poziom calca został uchwycony na głębokości 35 cm. Na tym poziomie widoczny był niezbyt jeszcze wyraźnie zarys chaty wczesnośredniowiecznej (ob. 1) o wymiarach ok. 220-230 x 500 cm oraz towarzyszącej jej jamy zasobowej (ob. 2), która położona była w jej południowo-wschodnim narożniku i częściowo wychodziła poza obręb chaty. Chata posiadała prostokątny kształt. W profilu poprzecznym była nieckowata. Dochodziła do 70 cm głębokości od obecnej powierzchni. Jama zasobowa posiadała zarys prostokątny z silnie zaokrąglonymi narożnikami i wymiary 180 x 140 cm. Dochodziła do 135 cm głębokości. Ku dołowi robiła się coraz bardziej owalna. W profilu była prawie prostokątna i miała płaskie dno. W warstwie ziemi ornej odkryto tu 21 fragmentów ceramiki, 1 brzeg, 1 paciorek szklany koloru granatowego oraz fragment żelaznej ostrogi z kolcem. Wszystkie zabytki zalegały nad ww. chatą i datowane są na wczesne średniowiecze. W wypełnisku chaty znaleziono 122 fragmenty ceramiki, 4 fragmenty brzegów, 1 fragment noża żelaznego. Wszystkie zabytki datowane są na wczesne średniowiecze, a 1 odłupek z radiolarytu, zalegający zapewne na złożu wtórnym, na początku epoki brązu. W jamie zasobowej znaleziono 39 fragmentów ceramiki i 2 fragmenty brzegów naczyń wczesnośredniowiecznych oraz 1 fragment ceramiki z epoki brązu, prawdopodobnie kultury Otomani-Füzesabony.

Wykop II, będący przedłużeniem I, posiadał wymiary 20 x 2,5 m. W warstwie ziemi ornej sięgającej do głębokości 35 cm znaleziono 7 fragmentów ceramiki wczesnośredniowiecznej. Obiekty, jeżeli tu były, uległy prawdopodobnie całkowitej erozji.

Wykop III posiadał wymiary 20 x 2,5 m i na przestrzeni 8,5 m został poszerzony do szerokości 5 m. Odkryto tutaj przydenną część chaty (ob. 2) o wymiarach około 480 x 160 cm, w profilu lekko nieckowata o miąższości 8 cm. Podobnie jak wyżej towarzyszyła jej jama zasobowa (ob. 5), oddalona od narożnika SE około 120 cm, podobna w zarysie jak poprzednia, o wymiarach ok. 160 x 120 i głębokości około 70 cm. W profilu miała ona niezbyt czytelny zarys, prawie płaskie dno położone było ukośnie i podnosiło się ku górze. W wykopie tym odkryto jeszcze jeden niewielki obiekt (ob. 4) o wymiarach 42 x 60 cm, dochodzący do głębokości 50 cm od powierzchni. Profil miał w zarysie prostokątny, dno prawie płaskie. Jeden obiekt (ob. 3) okazał się nowożytny.

W warstwie ziemi ornej odkryto w tym wykopie 18 fragmentów ceramiki wczesnośredniowiecznej, 1 nóż żelazny, 1 gwóźdź, 1 fragment ceramiki kultury Otomani-Füzesabony, 1 łuszczeń z radiolarytu, 1 łuszczeń z rogowca. W obiekcie 2 znaleziono 8 fragmentów ceramiki i 1 fragment brzegu naczynia wczesnośredniowiecznego oraz 1 nóż żelazny. W obiekcie 4 znaleziono 2 fragmenty ceramiki wczesnośredniowiecznej, a w obiektach 5-45 fragmentów ceramiki, 3 fragmenty brzegów, 2 gwoździe żelazne oraz bryły polepy z ziarniakami. Wszystkie zabytki datowano na okres wczesnego średniowiecza.

Wykop IV posiadał wymiary 20 x 2,5 m. Na poziomie 35 cm zarysował się elipsowaty obiekt o wypełnisku srebrzysto-szarym, sięgający do głębokości 103 cm – zapewne ślad po wykrocie. W warstwie ziemi ornej odkryto 5 fragmentów ceramiki, 1 fragment brzegu naczynia z wczesnego średniowiecza, 2 fragmenty ceramiki prahistorycznej, prawdopodobnie z epoki brązu. W wypełnisku obiektu znaleziono 6 drobnych fragmentów ceramiki, kultury Otomani-Füzesabony i 1 odłupek z rogowca.

Stanowisko to jest silnie zniszczone przez erozję. Niekiedy zachowane są jedynie przydenne części obiektów.

Materiały i dokumentacja znajdują się w Muzeum Podkarpackim w Krośnie.

Wyniki badań zostaną opublikowane w wydawnictwach Muzeum Podkarpackiego w Krośnie lub Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego.

Badania nie będą kontynuowane.

TRZCINICA, st. 25, gm. Jasło, woj. krośnieńskie, AZP 109-71/60

- osada kultury Otomani-Füzesabony (wczesna epoka brązu)